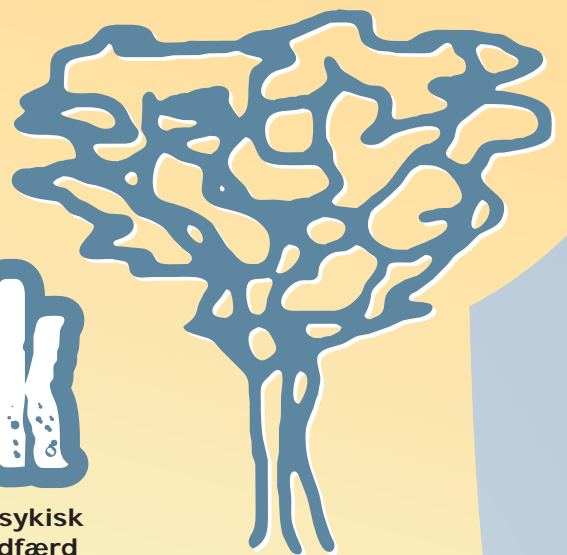

Nyhedsbrev

Vidensteam.dk

Nyhedsbrev fra det landsdækkende Vidensteam vedrørende Psykisk Handicappede og Senhjerneskedede med Problemskabende Adfærd

Når ord forsvinder og

På specialbørnehjemmet Broen i Hellerup har man det seneste år arbejdet med visualisering. Det har givet de børn og unge, der bor der, flere muligheder for at kommunikere med omverdenen og skabt mere ro på institutionen.

*Af Kirsten Brøndum,
Vidensteamets sekretariat*

For børn og unge med psykiske handicaps kan et godt kommunikationsmiljø få stor betydning for deres senere adfærd. Mange mennesker med psykiske

handicaps har et dårligt udviklet verbalt sprog. De har svært ved at forholde sig til ord og fanger ikke alle de nuancer, som sproget indeholder. Det er vigtigt, at de udvikler og lærer at bruge andre former for kommunikation. Det er denne historie fra specialbørnehjemmet Broen et eksempel på.

Broen

Broen er en døgninstitution i Københavns Amt, hvor der bor 17 børn og unge. De har alle mentale handicaps og en del har psykosociale vanskeligheder, men ellers har beboerne mange forskellige diagnoser.

Udviklingen af alternativ kommunikation er en effektiv metode til at forebygge problemskabende adfærd. I mange tilfælde kan en tidlig indsats forhindre, at begyndende selvdestruktive eller udadrettede reaktioner tager til. Afdelingsleder May-Britt Kvistgaard og pædagogerne Anne Pedersen og Tina Carøe Petersen fortæller, hvordan de begyndte at benytte alternativ kommunikation.

En nødvendig forandring

Broen begyndte at arbejde målrettet med visualisering, da de stod

i en situation, hvor de *'bare blev nødt til at gøre noget'*. En af teenagebeboerne, Morten, var ved at splitte huset, medarbejderne og de andre beboere ad; *"Hans udadrettede adfærd skabte efterhånden stor utryghed blandt medarbejderne og hans voldsomme reaktioner begyndte at påvirke de andre beboere. Vi kunne godt se på ham, at han havde brug for meget mere ro. Men vi har det problem, at de fysiske rammer gør, at det er meget svært at skærme ham. Det var ikke acceptabelt, at vi ikke vidste, hvad vi skulle stille op med Morten, når han havde det så dårligt."* Broens udgangspunkt var, at de ville finde nogle redskaber til at komme ud af problematikken.

Kommunikation er forudsætningen

Løsningen var at udvikle den pædagogiske indsats over for Morten, og Broen valgte, at udviklingen samtidig skulle gælde de andre beboere. Ved at gennemgå handleplanerne fandt man en fællesnævner for de ellers så forskellige beboere: Deres behov for at udvikle deres kommunikation med omverdenen. *"Forudsætninger for at kunne få kvalitet i ens liv er evnen til at kommunikere og få andre til at forstå, hvad det er man gerne vil sige - og til at forstå det, som andre fortæller dig. Det er også forudsætningen*

billeder består

for at kunne arbejde pædagogisk med disse børn", konstaterer May-Britt Kvistgaard. Hun var derfor ikke i tvivl om, at det var det rigtige sted at sætte ind. "Vi arbejder med børn og teenagere, hvor mange er omsorgs-svigtede. De er fyldt op med mærkelige og uforståelige følelser. Så hvis de lærer at kommunikere, så vil det være meget lettere for dem at møde verden. Samtidig gør det vores børn utrygge, når de ikke ved, hvad der skal ske. De skal helst manøvrere i et struktureret frirum."

Visualiseringsprojektet

På Broen begyndte man at arbejde med visualisering og større grad af struktur for alle beboerne. "Visualiseringsprojektet handler om overskuelighed. Om at bruge det visuelle i stedet for skrift eller ord" fortæller Broens medarbejdere og beskriver, hvordan man startede med at lave en personlig bog med fotos til hver beboer. De kan trækkes frem og f.eks. illustrere, hvad der skal ske i løbet af dagen. Efter to måneder evaluerede man, og der var ingen tvivl. Visualisering var vejen frem.

Støtteperson

Samtidig ansatte man en pædagog til at være sammen med Morten. "Midlet til at komme ud af den akutte problematik, vi sad i, var, at ansætte en, som

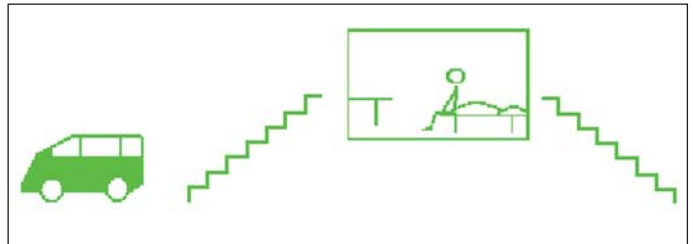
skulle lave en decideret støtteopgave på Morten. Han trak ham væk fra resten af beboergruppen og gav også os andre lidt luft. Det har Morten profiteret rigtig meget af." fortæller May-Britt Kvistgaard.

Støttepersonens opgave var i første omgang at være sammen med Morten, give ham mere ro og trække ham væk fra de andre beboere. "Det var vigtigt, at der kom en udefra. Støttepersonen så på Morten med nye øjne. Mange af de børn og unge, der bor her, kan være så grænseoverskridende i forhold til, at de træder ind i dig og bruger hele din personlighed som deres redskab. Når det sker, kan det være svært at huske på, at man skal se på det positive i sådan et barn." tilføjer Tina Carøe Petersen.

I anden ombæring var støttepersonens opgave at afdække, hvad Morten har brug for. Og det har vist sig, at visualisering er et redskab, der har gjort livet nemmere for Morten.

Visualisering frem for konflikt

Det var i nogle helt bestemte situationer, at Morten kom i konflikt med medarbejderne. En af dem var, når han kom hjem med bussen, "I det øjeblik han kom ind i huset, så fløj han lige i hovedet på den nærmeste medarbejder. Det var ikke rart at være den, der

Når du kommer hjem med bussen.

skulle modtage ham" fortæller medarbejderne og Anne Pedersen forklarer, hvad der sker for Morten: "Når Morten kommer hjem, så kan han ikke rigtig høre, hvad vi siger, for han er opfyldt af ting og følelser, som han har brug for at udtrykke. Der kan være sket noget på busturen eller på værkstedet, som han har behov for at få sagt. Men det er svært for ham at få det sagt, og inden vi gør, som han ønsker, når han at reagere."

Nu har man lavet en aftale med Morten om, at han skal gå op på sit værelse, idet han kommer hjem. "Morten har selv beskrevet, at han sætter sig på sin seng, og så puster han lige ud og får sluppet af, inden han kan starte på noget nyt" fortæller May-Britt Kvistgaard. Aftalen er visualiseret på et lamineret kort, som medarbejderne kan vise til Morten, når han glemmer at gå op til sig selv, "Nu viser vi ham bare kortet, og så ved han helt præcis, hvad det er, vi gerne vil have ham til, og så gør han det. Det er så

simpelt, og konflikterne er der faktisk ikke mere.

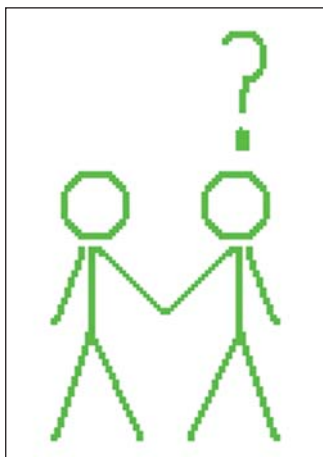
De u håndgribelige ord

Som mange andre har Morten et verbalt sprog. Det er nogen gange tilstrækkeligt, men det slår ikke til, når der er mange følelser på spil. I de tilfælde er visualiseringen den rette kommunikation. "Når vi siger noget verbalt, så er det sagt, men ordene forsvinder jo, mens billedet bliver der. Hvis beboerne lige har brug for at tænke sig om, før de er klar i hovedet til at forholde sig til noget, så er ordene for længst væk. Men billeder kan ligge der i fem minutter, hvis det er det der skal til. De er mere stabile end de u håndgribelige ord, som forsvinder mellem alle de andre tanker." fortæller Anne Pedersen.

Visualiseringskort

De visuelle kort gør det nemmere for beboerne at gøre sig forståelige over for andre. De forebygger konflikter, fordi beboerne nu ved, at de har den mulighed for at kommunikere.

Når Morten bliver ivrig, stammer han. Det er svært for ham, at få sagt hvad han har på hjertet, og det tager alt for lang tid. Før endte det ofte med, at han tog fat i personalet. Nu har Morten fået et 'spørgekort' i lommen, som han kan hive frem, "Så kan man sige: 'Vil du gerne spørge mig om noget?'; 'Ja det vil jeg gerne'. Man kan oven i købet fortælle ham: 'Du skal lige vente et øjeblik, jeg er i gang med noget andet, men derefter vil jeg gerne tale med dig'. Og han har tid til at vente, fordi han har dette lille bitte kort og ved, at vi har forstået det. Det er så fantastisk.", fortæller May-Britt Kvistgaard.

Hvornår har du tid?

Visualiseringskortet er en mulighed for at kommunikere, som Morten ikke havde før. Det giver ham ro.

Visualisering bearbejder svære situationer

Broen har haft stor succes med at bruge visualisering til at bearbejde svære situationer. Når Morten har oplevet noget, han synes er svært, taler hans støtteperson med ham og tegner samtidig det, han fortæller. F.eks. når bussen har lavet en hård opbremsning. Trafikken gør Morten nervøs, og før var det ofte efter en sådan episode, at han hev fat i en af medarbejderne. Nu tegnes der små tændstikmænd, der illustrerer, at først skete der det, og så skete der det.

Medspiller i hans liv

May-Britt Kvistgaard fortæller, at episoderne også bearbejdes ved at lave et lille skuespil; "Han er rigtig god til at lege sig igennem og få fortalt, hvor det var, at chaufføren fik trådt alt for hårdt på bremsen og han blev kastet frem i sædet. Jeg spiller f.eks. ham og så siger han, hvad der sker. På den måde lykkedes det ham at fortælle, at han synes, at det var vildt ubehageligt". Morten inviterer via legen og visualisering medarbejderne ind, så de ikke bare betragter hans liv, men bliver medspillere i det.

Visualisering har givet tryghed

Medarbejderne på Broen understreger, at arbejdet med visualisering i startfasen kræver både tid og ro. For man skal afdække den enkelte beboers behov, og medarbejderne skal vænne sig til at tænke på en ny måde. Vænne sig til at tage sig tid til at 'høre', hvad beboeren 'siger' og til at bruge billeder og kropssprog frem for ord.

Tina Carøe Petersen pointerer dog, at det er indsatsen værd, "de fleste af vores børn har en fejl i hjernen, som har indflydelse på talecentret og på forståelsen af sammenhænge. De forstår ikke sammenhænge af ord, og de forstår ikke konsekvenser af handlinger. Med visualisering er der ikke så meget støj på linien". Antallet af magtanvendelser er faldet, og flere konflikter tages i dag i opløbet eller opstår slet ikke. May-Britt Kvistgaard er ikke i tvivl om, at det har stor betydning for både medarbejderne og beboerne, at visualisering er blevet en integreret metode, "Indtil for tre måneder siden, kunne jeg være utrolig bekymret for Morten. Men nu tror jeg på, at han har fået nogle nye muligheder".

Navnet 'Morten' er ikke personens rigtige navn.

Specialbørnehjemmet Broen

Socialpædagogisk behandlingstilbud efter §51 med 17 beboere.

Målgruppen er børn og unge med varig nedsat psykisk funktionsevne samt alvorlige sociale og følelsesmæssige vanskeligheder.

Læs mere på:
<http://www.specialboernehjemmetbroen.dk>